

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

ver. 1. & 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

A versu 29. ad finem vsq; legitur in Ecclesiâ Syriacâ, in ministerio, seu officio, seu statione secunda noctis, tertiâ hebdomadis passionis, & domini Stephani στέφανος demari E. Stephanus, hoc est, domini mei Stephani. Visitatum est enim apud Syros sanctorum nominib; hoc honoris vocabulum præponere. sicut dicunt Dominus Petrus, Dominus Paulus. Eratigitur in illâ Ecclesiâ θωσχμελεθθα thoschmeleththa. seruitus, seu statio S. Stephani protomartyris, stationem autem appellant, quod veluti serui coram Deo, & aulâ cœlesti sese sisterent.

VERSUS 1. & 2.

Tunc Iesus locutus est ad turbas, & ad discipulos suos, dicens: super cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei.

QUESTIO I.

Quomodo Scribae & Pharisei sederunt super cathedram Moysi?

Vitia non
ordinem
Christus
reprehendit.

§. 1. **O**bservauit inter Latinos S. Cyprianus Epist. 69. Christum ita sacerdotum & doctorum vitia reprehendere, vt tamen functionem, ordinemq; non infirmaret, ex quo ille quoq; Episcopatu suo auctoritatem asserit. Apud Græcos eodem modo Chrysostomus argumentatur, & ostendit non deici illos officio, quantumvis vitiosos. Ita hunc in locum ἡν αὐτῶν ἔστη τὸ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ποιηταὶ ὅντων, ὡς περ τὰ τοσαύτην καθήκοντα εἶπεν· πάντα ὅσα ἂν λέγασιν ὑμεῖς ποιέτε, καὶ ὅσα ἐγὼ λέγω, ἀλλὰ τὰ ἐγὼ, καὶ ὁ πατήρ· καὶ ἐννομεύετε. καὶ σκοπεῖτε πᾶσαν πρὸς τὴν μωσέως καθήκοντα τιμὴν, πάλιν τὸ πρὸς τὴν παλαιάν σύμφωνίαν ἐνδείκνυμι. Sic igitur quâs nequâ essent, principatum eis confirmat, vt vel post increpationem, edixerit: facite quæ uing, illi uobis esse faciendâ confirmat: non enim sua, sed quæ per Moysen Deus imperauit prædicant. Tu autem considera quantum Moysi deferat honorem & se veteribus conuenire ostendat.

Doctores vi-
ta doctrinâ
consentane-
a esse
debet.

Vita enim doctoris à doctrinâ ipsius discernendâ est, cum in promptu sit bona alijs consilia dare, cupiditatib; resistere arduum: ideo illud pene omnes, hoc pauci præstant. Hoc olim Philosophorum etiam vitium fuit, ita non parum vitiosus Plato in Timæo docuit. Σοφιστὴν οὐκ ὁλοῦν μέλει λόγων ἀποδεικνύμενοι τὴν ἀρετὴν, ἔργῳ δὲ παντὶ πᾶσιν ἀποκισμένοι. Sapientiam profuturam haud pauci verborum tenuis, virtutem docentes, factis omnino ab eâ semoti.

Cathedra
Moysi non
est sedes.

§. 2. Cathedram Moysi nullo modo interpretor eam, quam ipse in sedem: nec. n. credibile est, in Christi tempora seruatum, & ad institutum parum faciebatur. Non enim auctoritas ex sede Phariseis aut nascebatur, aut crescebat. Itaq; non probo, quod nonnulli Moysi cathedram interpretantur suggestum ex l. 2. c. 8. 4. Esdræ: ubi ille stare in gradibus, & legem populo audiente pronuntiare dicitur. Stans enim ipse legit, non sedens. Errat itaq; Bucerus, cum monet Cathedram non significare auctoritatem Moysi, quâ abutebantur Scribae & Pharisei, sed locum ex quo Moysi legem populo prælegebant, & explicabant. Nec orthodoxi duntaxat, sed etiam sectarij aliter locum illum exponunt.

Cathedra
vocatio,
auctoritas.

§. 3. Cathedra igitur Moysi, est ordinaria ad legendam, interpretandamq; Dei legem vocatio, & ex vocatione auctoritas. Pharisei igitur & Scribae ad erudiendum in fide moribusq; Dei populum vocati erant, & eâ auctoritate, quam ordinariæ successione iure hereditabant, in Ecclesiâ subleuabantur, ita veteres Augustinus lib. 4. de doctrinâ Christiana c. 27. l. 16. c. 29. contra Faustum l. 4. de baptismo, contra Donatistas c. 11. Chrysostomus, Euthym. alijq; Chrysosto-

mus secuti; ita & noster Maldonatus, Barradius, deinde Iansenius, Carthusianus. Abulensis tamen ad docendi vocari cathedram arbitrat, vt sit cathedra Moysi ipsa prædicatio & expositio legis Moisaicæ, quæ tamen expositio non priuata præsumptionis, sed ordinariæ missionis fuit. Nec interpretationem illâ hæretici repudiant, quamvis ex illâ errores suos refutari sentiant. Zuinglius hoc loco: *Cathedram Moysi doctrinâ appellat, & prophetiam: hanc autem expositionem legis dicit.* Non enim legem Moysi tantummodo prælegere, sed illius sensum explicare, est prophetare. Eodem modo Caluinus. Phariseis nomen Pherusim impostum, & in mylticum scripturæ sensum subtilis inquirent, in tradendo Dei cultu & sanctæ viuendi disciplinâ præcipuè eorum viguisse auctoritatem, rectè vires probos fuisse magistros, impijs operibus pessime vitam instituisse, quare ad eorum ora, non manus atrendendæ. Sedere autem in Cathedrâ Moysi definit, nihil aliud esse, quam ex lege Dei, tradere quomodo viuendum sit. Addit vero: [simul tamen legitima vocatio hic notatur: quia ideo scribas audiri iubet Christus, quod publici essent ecclesiæ doctores. Sedet ergo in cathedra Moysi, qui non ex seipso, vel proprio sensu, sed ex Dei auctoritate & sensu præcipit.] Hæc Caluinus. Latius eadem illa Benedictus Aretius prosequitur, vt ostendat, per cathedram ordinariâ vocationem signari. Et Erasmus notanter monet, sedere esse legere & interpretari. Quod accurate obseruandum est, vt postea ostendam. Hinc eorum ipsorum cōfessione cōuincuntur, vt concedant, in Ecclesiâ ordinariū esse à Deo scripturæ interpretationis munus institutum, ideoq; illam nec natura sua omnibus planam facilem; intellectu esse, neq; eam prouinciam omnib; mandatam.

QUESTIO II.

An doctoribus Christianis ex Christi argumentatione auctoritas concilietur.

§. 1. **Z**uinglius inde conficit, sibi suisq; permisum, vt in Pontifices & sacerdotes inueharer. Caluinus, Papistis satis esse, ait, titulo pradiuocari. Verum illi more veterum hæreticorū hædunt sacerdotes, nos imitatione sanctorū eos defendamus: Cathedram, inquam, non vitia: quæ non omnib; sunt, & quamuis plurimorum essent, non tamen cathedram euertent, licet plurimos contagionē inficeret. Obiciebant Augustino Petilianus & alij l. 2. c. 57. [Si cathedram, inquit Petilianus, vobis miseri vendicatis, vt a superius diximus, habetis illam profecto, quam Dauid propheta psalmographus pestilentie cathedram pronuntiavit: vobis enim iuste relicta est, quia in ea sancti sedere non possunt.] Planè quasi verba nostris hæreticis præiret.

August. respondit: *Et hæc non vides non aliqua esse documenta, sed vana conuitia. Hoc enim est illud, quod paulo ante dixi, Verba legis dicis, sed in quos dicis, non attendis: sicut Diabolus verba legis dicebat, sed cui diceret, non agnoscebat. Ille caput nostrum sursum ascensurum, deorsum voluit deicere: vos autem corpus eiusdem capitis, quod per totam terram diffusum est, ad exiguum partem vultis redigere. Certe ipse paulo ante dixisti, nos legem nosse, & legem loqui, sed in actibus erubescere. Dicis quidem ista nihil probans, sed ut si aliquibus probares, de his ceteris non præscriberes. Verum tamen si omnes per totum orbem tales essent, quales venis?*

penissime criminari, cathedra tibi quid fecit Ecclesia Romana, in qua Petrus sedet, & in qua hodie Anastasius sedet: vel Ecclesia Hierosolymitana, in qua Iacobus sedet, & in qua hodie Ioannes sedet, quibus nos in Catholica unitate conuenimus, & a quibus vos nefario furore separati? Quare appellas cathedram pestilentia, cathedram Apostolicam? Si propter homines, quos putas legem loqui, & non facere, nunc quid Dominus IESVS Christus propter Phariseos, de quibus ait: Dicunt enim, & non faciunt; cathedra, in qua sedebat, illam fecit inuariam? nonne illam cathedram Moysi commendauit, & illos seruato cathedra honore redarguit? Aut enim, cathedram Moysi sedent: quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite: dicunt enim & non faciunt. Hæc si cogitatis, non propter homines, quos infamatis, blasphemare cathedram Apostolicam, cui non communicatis. Sed quid est aliud, quam nescire, quid dicere, & tamen non posse nisi maledicere.

Quamuis exempla trahant in vitium, non tamen nomen, & ius doctorum perdunt, dum virtutem edocent. Vtque igitur mores sacerdotum doctrinæ aduerterent, non tamen eorum exemplo lasciuire fideles debent, multo minus cathedræ concessa illos excutere. Christus enim ideo audiendos docet, quia in cathedrâ Moysi federunt. Sunt multi inter Ecclesiæ veræ & orthodoxæ sacerdotes, qui salem infatigatum se ostendunt, filij sunt tenebrarum, serui inuitiles, nec tamen vocatione, nec officio excidunt. Constat sane Deum Euangelij sui præconibus arbitrij libertatem relinquere, eam naturalis infirmitatis sapientia ad malum inflecti, aliquando errore eligentium pessimos ad Doctoris munus assumi. Nec tamen sacramenta pollui, etiam grauib. sceleribus sit contaminatorum efficaciam pendere ab innocentia ministrorum. Fructum enim baptizantium existimabant baptizatos: quibus respondet Augustinus. l. 2. c. 2. contra Epist. Petilian. Si ita est, magnum malum Africa denuntiatur, si ut Operati pulli auerunt, quotquot Operatus baptizant.

§. 2. Non tamen eo se tueri possunt illi, qui nullam habent vocationem, & cum in maximis sint vitij, nonam etiam doctrinam adducunt, nec in Cathedrâ Christi sedent, & errores ex se fœdos vitæ turpitudine faciunt abominabiles. Explicuit egregie eam rationem P. Adamus noster Tannerus demonstrat. i. in anatomicâ Augustin. confessioni. p. 41. [Verum si loquamur de eo, qui non ordinari ac consuetâ hominum electione, sed extra ordinem ab ipso Deo (falli & fallere nescio, ac proinde non nisi dignum & aptum ad designatum munus electuro) eligatur ac destinetur, non ad communem, & veterem sed dei doctrinam tutandam: sed ad propriam ac nouam mundo inferendam, adeoque ad extinctam in mundo fidem reuocandam, ac restaurandam impossibile est, ut talis prudenter existimetur esse bis terve perditus, & impurus apostata, Deo & hominibus inuicem execrabilis, ut in argumento superius dictum est, ubi expressè locuti sumus, de aliquo extra ordinem a Deo misso, ad veram Dei fidem, fideique doctrinam collapsam in mundo restaurandam ac reuocandam, atque adeo ad nouam, & immediatè antea in mundo inauditam fidem disseminandam, & propagandam: quæ suam primam auctoritatem ab auctoritate & profeminatore suo accipere, vel tueri debet. Vt in nostro casu, cum de Luthero agimus, accidit. Ad huiusmodi enim nouæ doctrinæ, & fidei prædicatorum respectu illud Christi. Matth. 7. Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos, &c. Nō omnis qui dicit mihi Domine Adami Conzen in Euang. Tom. I.

Domine (etiam si nomen, & verbum meum centies multiplicet) intrabit in regnum cœlorum: sed qui facit voluntatem patris mei, qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum. Hæc ergo nota est ab ipso Christo proposita dignoscendi eos, qui veluti prophetae noui nouam doctrinam, quasi diuinitus inspiratam iactantes, extra consuetam aliorum Doctorum ac Pastorum semitam post se alios abducere conantur. Hi si vitam diuinis legibus consentaneam non agant, si fidem Christi, quam verbis profitentur, factis perfidant, persuasissimum esse nobis debet, eos non nisi falsos Prophetas esse, utcumque vel millies interim diuina nomina verbumque ut aiunt purum putum Dei iactitent.] Atque adeo his ex vitij hæreses originem ducunt: neque enim, vitâ commendant errores, & de suo loquuntur, non quærunt quæ sunt Iesu Christi: hoc deteriores, quod etiam somnia sua tribuere Deo non verentur. De Luthero testantur Tigurini in confess. Germ. Propria cerebri figmentis vsq. adeo illi placent, ut quotquot illa vi Dei oracula, ut reuelationes non suscipiunt, pro asinis habeant.

§. 3. Argumentum inuictum est apud Bellarminum l. 3. c. 5. & Iacobum Gretserum in eiusdem capitis defensione. Si enim audiendi successores Moysi, nonne audiendi etiam, & multo magis successores Petri? Obicit Witrakerus. Quædam rectè docebant, in his audiendos: non audiendos tamen fuisse per omnia: tum non errasse, cum secundum legem Moysi docebant. Hoc quidem verè ille docet: non errasse cum legem Moysi docerent: quod autem adiungit, quædam non rectè docuisse, perspicue falsum est: nam Christus omnia complexus est. Quæcumque dixerint, facite. Intelligit vero de publicâ auctoritate, quæ ex cathedrâ docebat cum suo Concilio summus Pontifex, quæ in doctrinâ non errabant. Priuatim multorum erant varij errores.

Quod vero Hunnius etiam publicam doctrinam viciolam fuisse arbitratur: in eo ipse vehementer errat. Publicè docebant multi errores, sed non publicè Ecclesiæ auctoritate. Quocirca non monet Christus, ut doctrinam examinent, quam ex cathedrâ doceant: sed ut faciant, quæ dicunt. Docebant quidem illi non audiendum esse Christum, eum eicere in Beelzebub dæmonia: sed priuatæ inuidiæ, odij, impietatis erant illa flagitia, non publicæ auctoritatis. Nec oēs Scribæ & Pharisei veritatem infallibili certitudine docebant, sed cum suo Pontifice coniuncti, ut nunc Conciliū cui Pontifex præsidet. Nec vilius est momentū Sibrandi obiectio: Inde enim concludere sibi videtur posse: Cathedram siue doctrinam Petri esse interpretationis regulam. At Christus ius & auctoritatē Ecclesiæ in controuersis decidendis, & doctrinam tradendā demonstrat, quod ne quidem in Phariseis & Scribis defecit. Nec cathedris aliorum Apostolorum idem est concessum priuilegiū: quia soli Petro dictum est: *Pasci oues meas.* Romana Ecclesia semper refugium fuit omnium vbiuis oppressorum, & index. Iulius testatur ut est in eius Epistola, apud Socrat. l. 2. c. 13. & Sozom. l. 3. c. 9. *ὅτι αὐτὸν ἱερέων, ὡς ἀντὶ ἀποδείξαι τὰ ἄλλα τῶν πραγμάτων & νομίμων ἐπὶ τοῦ κόσμου.* Esset legem sacerdotalem, seu canonem Ecclesiasticum, ut irrita decernerentur, quæ præter sententiam Romanorum Episcopi acta essent. Et idem Iulius ad Athanasium. *An ignari estis consuetudinem hanc esse, ut primum nobis scribatur, ut hinc quod iustum est definitur?* Hinc apud Tertullian. de pud. c. 1. Pontifex Maximus, & Episcopus Episcoporum appellatur. Quos titulos inimicus ille recenset, non facturus, nisi in Ecclesia vtitur fuisse. Verum de his alijs pluribus.

Interim cum iam Christo præsentē, & sese clarè & euidenter ostendente filium Dei esse, ac Messiam

Nn 3 con-

Audiendus
est Petri
successor.

Publica auctoritate
non doce-
bant falsa.

Cathedra
Petri do-
minum Ec-
clesiarum.

contradicerent, Cathedra Moſis deieſti ſunt, & Pontificem ipſe dominus egit, deinde Vicarium ſuum Petrum conſtituit, qui, Phariſeis & Scribis deinceps falſa docentibus, errores docere non potuit.

VERSVS 4.

*Alligant enim onera graua & im-
portabilia, & imponunt in hume-
ros hominum, digito autem ſuo no-
lunt ea mouere.*

QVÆSTIO I.

Quæ onera imponebant Scribæ?

§. 1. **G**raua ſagæ, & *δυσβάστατα*, portatu difficilia: quæq; ipſi digito mouere nolunt, pro *κινῶν* Syrus habet, *דנקרין* denecrophun, quod eſt accedere, tangere. Turpe vero doctõribus erat, quod ipſi immunes opetum, alios laſſabant, labores vigendo, ſibi ſecuri omnia remittebant. cum non Dei cultus modo, ſed naturalis etiam poſceret æquitas, vt legem paterentur, quam ipſi tulerant. Duobus vero modis graua imponebant: nam legis antiquæ omnes cærimõnias rigidiffimè, inde ſanctitatis opiniõnem aucupantes, exigebant: Sabbathum v. g. ſuperſtitioſiſſimè colendum tradebant, non illo ſanari, non iuuari quenquam ferebant, cum iumenta tamen ipſi curarent. Phariſæi ſabbati obſeruatiõnis documentum in Synefio legitur, qui Iudæum in periculo remigare noluiſſe refert. Noua plurima addiderunt, ad irriſum vſq; gentilium, vt ſectos Herodis, vide Perſium Satyra 5.

H. rodus venire dies, vñtäg, fenestrâ

Dispoſita pinguem nebula n vomuere lucerna.

Sabbatis etiam factum ab illis liquet, Seneca Episto-
l. 95. *A cendere aliquem lucernam ſabbatis prohibemus: quoniam nec lumine diſegent, & ne homines quidem delectantur fulgine.* Hæc Iudæi *κακογυνία* domi uſurpabant, occaſione ex templo, in quo perpetuus ignis alebatur accepta.

Nec hæc modo ad amuſſim exigebant, ſed fabulis, rationibus falſis ad obſeruatiõnem legis perſuadendam abutebantur, cuius ſarinx pleni ſunt libri Thalmudici, nugamenta enim illa poſtmodum in imenſum aucta ſunt. Legem vero Dei illis additamenti ſædum in modum contaminabant, cuiusq; auctoritatem eleuabant. Sic intelligo Theophylacti, Haimonis, interpretationes. Eui enim legiſlator æterna Dei ſapientia fuit, & legis obligatio grauis, onus tamen illius Scribæ interpretando aggrauabant, nec quam Dauid, aliiq; moderationem, admittebant.

*Legem con-
tempnibile
faciebant.*

Onus vero difficulter portabile traditionibus, & obſeruatiõibus nouis augebant, & miſeros iniuſto ſub falſe premebant. Nam ſi tantummodo lotiones corporum, vtreorum, calicum conſideremus, quantum moleſtiam adferebant? *Δευτερεῖος* igitur additæ veteri legi, pondus ingens adferebant, & humeros deprimebant.

*Mollities
ſcribarum.*

§. 2. Omnino autem grauiorem oneris portatiõnem magiſtrorum mollities faciebat, qui ne digito quidem ea, quæ præcipiebant, attingere conabantur: nec enim pietatem, niſi ſuauem & deliciõſam amplectebantur, imò omnem abdicantes timorem Dei, auſerè conſcientiis dominabantur: ſimiles illis noui Euangelij miniſtris, quos Aretius Caluianus ait, *difſolutos, auaros, ebrios, adulteros, vanos*

ſſe, quos tamen audiendos in cathedrâ eſſe contendit. Quâ quidem in re fallit, & fallitur. Non enim in apoſtolicâ illi cathedrâ ſedent, ſed in ſede peſtilentiâ, quam non ordinariâ, vel extraordinariâ vocatione: ſed proſanâ curioſitate, apoſtaſiâ, hæreſeon deſenſione conſcenderunt.

§. 3. Porro ligare idem eſſe, quod leges imponere ſatis conſtat: ideo enim culpantur, quod legibus ſuis, quos negligebant ipſi, populos onerarent. Concedunt hoc Sutilius, & Sibrandus, contra Bellarminum lib. 4. cap. 16. de Pontifice. Et Wittakerus, ligare ſignificat legem imponere, ſator. Fatetur etiam hoc à Chriſto in Phariſæis reprehendi. Et nos alio loco expoliuius.

VERSVS 5.

Omnia vero opera ſua faciunt vt rideantur ab hominibus: dilatant enim phylacteria ſua; & magnificant ſimbrias.

QVÆSTIO I.

Quomodo Phariſæos ſuperbia, & hypochriſis conuincit?

§. 1. **P**aradoxon videri poterat, quod omnis iuſtitia, ducibus & doctõribus legis Chriſti ſententiâ, detraheretur: orationes eorum longas videbant, & ſimbrias religionis indices, decimationes mentæ & aneti, ſimiliumq; rerum. At Chriſtus vt vno verbo improbis illis laruam detraheret, & nuda eorum vitia ſpectanda præberet, etiam bona illa, quæ populus mirabatur, ſpeciem duntaxat virtutis habere demonſtrat: omnia enim ſuperbiâ, vanitate, auaritiâ contaminata eſſe. Omnia enim non Dei cauſâ faciebant, ſed *τῶν τοῦ θεοῦ δόξαι*, vt ſpectarentur ab hominibus: Boni enim haberi, mali eſſe pergebant, nec virtutem, ſed famam virtutis, & commodam ſpectabant, quorum theatrum homines erant, quibus placere percipiebant. Quod itaq; maximi faciebat populus, Chriſtus abominabile coram Deo eſſe demonſtrat.

§. 2. Dilatabant Phylacteria, & magnificant ſimbrias. Has diuinâ ferebant, vt Exod. 13. 16. vt legis diuinæ recordarentur. Sic Deus præcepit Deut. 6. 4. Num. 15. 38. & 39. 40. item Deut. 22. 12.

Phylacteria laminulæ ſunt, ſeu bractææ, & interdum membranulæ, quas fronti, brachijs, manib. circumponebant, legis aliquam partem inſcribebant, vt religioſi obſeruatores legis viderentur. Fimbrias *μεγάρτα* Græci appellant, & quædam exemplaria addunt: *ἡνὶ ἰσχυρὸν ἀνδρῶν*, veſtium eorum. Has amplioris faciebant *hypocrita*, vt conſpectiores eſſent, atq; adeo etiam, vt in Phylacterijs plura legis mandata inſcribere poſſent. Fimbria Num. 15. dicitur *זיזית* zizith. Epiphani. hæc. 15. Phylacteria è purpurâ eſſe exiſtimat. Toſtatus Phylacteria appellat, & deducit à Phylaxe, & Thora, hoc eſt, lege cuſtodientiâ, quaſi vero è Græcâ & Hebræâ voce amphibia dicto conſtet.

De Phylacterijs vide Chryſoſtomum hoc loco. *Quoniam ſunt hæc phylacteria & ſimbria: quoniam faciè obſeſſorum Dei obliuſcebantur, idcirco Deus ſigna ſua in libellis breuiſſimè inſcribi & manib. eorum appendi inſiſſe: vnde dictum eſt, nec remoueantur ab oculis tuis. Hæc phylacteria, id eſt, conſeruatoria, vocabantur, ſicut multa multorum modis ſciant enangeliæ ex: olo dependere: & vt aliud de in memoriâ reducantur, quod*